

Utrecht, 28 augustus 2020

Reactie Platform Duurzame en Solidaire Economie op de consultatieversie van ‘Een schone taak’

Klimaatontwrichting en biodiversiteit

Het Platform Duurzame en Solidaire Economie mist in de notitie vooral een besef van urgentie met betrekking tot de twee grootste (mondiale) milieuproblemen waarmee we te maken hebben, namelijk klimaatontwrichting en verlies van biodiversiteit; en dat nog naast de enorme mondiale problemen van armoede en ongelijkheid. Dagelijks verschijnen er nieuwe berichten die weergeven dat de verontrustende ontwikkelingen op deze gebieden (klimaatontwrichting en verlies van biodiversiteit) nog sneller gaan dan we al dachten, maar in de notitie worden deze problemen nauwelijks genoemd! Natuurlijk ligt er een Klimaatplan, dat ervoor moet zorgen dat de uitstoot van CO₂ in 2030 met 49% is gereduceerd t.o.v. 1990, maar de Raad van State merkte vorig jaar in zijn commentaar op het Concept-Klimaatplan op: *“Het uiteindelijke doel is een broeikasgasreductie van 95% in 2050. Dit vergt een herordening van productie en consumptie in alle sectoren van de maatschappij en de economie, en niet een veelheid aan losse maatregelen. Het Klimaatplan geeft nog weinig blijk van dit besef.”*

Integrale aanpak

Deze notitie moet uiteindelijk leiden tot een Nationaal Milieuplan (NMP), dat het milieubeleid voor een langere tijd richting zal geven. Dat NMP, en daarmee ook deze notitie, zal dan ook blijk moeten geven van het besef dat de Raad van State in het Klimaatplan nog node mist: een integrale aanpak is nodig die alle sectoren van de maatschappij en de economie zal raken. Het NMP zal moeten aangeven of laten onderzoeken hoe de herordening van productie en consumptie eruit moet gaan zien, om zo tot een ecologisch gezien houdbare (en rechtvaardige!) samenleving te komen. Een eerste aanzet hiertoe is in de notitie wel te vinden op pag. 17 (onderaan), n.a.v. de opmerkingen van de RLI.

Economische groei

De notitie signaleert terecht de extra problemen waarvoor de economische groei zorgt door o.a. meer productie en consumptie en ook een toename van mobiliteit (pag. 7 en 8). Willen wij terugkomen binnen de ecologische draagkracht (pag. 8), dan helpt extra economische groei ons eerst een stuk de verkeerde kant op, en pas na het verhelpen van die schade kunnen we bijvoorbeeld de CO₂-uitstoot proberen terug te dringen. Groei zal in een aantal landen nog nodig zijn, maar dat is een extra reden om in Nederland daarvan af te zien, en sociale rechtvaardigheid te realiseren door een betere verdeling van de welvaart.

Volumebeleid en quotering

De notitie besteedt zeker aandacht aan de regierol van de rijksoverheid (pag. 17 en 18). Belangrijke instrumenten als volumebeleid en quotering worden echter niet genoemd. Zo zou mobiliteit begrensd kunnen worden door een stop op de aanleg van nieuwe wegen; aanbod schept vraag, en in de coronatijd is duidelijk geworden hoeveel bereikt kan worden met thuiswerken, video-vergaderen en reizen buiten de spits. Ook aan reclame-uitingen en verpakkingen kunnen beperkingen worden opgelegd. Quota zijn eerder gebruikt, maar steeds aan de kant van de 'producent' (melk, mest, vis). Ook bij de consument zijn er mogelijkheden, zoals David Fleming lang geleden al beschreef in zijn boek *Klimaatdukaten*.

Handelsverdragen

Bij het onderdeel *Internationale samenwerking* wordt geen aandacht besteed aan de handels- en investeringsverdragen die Nederland in EU-verband sluit, terwijl die op milieugebied belangrijke gevolgen hebben. Milieuafspraken in die verdragen zijn niet juridisch afdwingbaar, afspraken over bijvoorbeeld investeringsbescherming wel. ISDS of ICS maakt het bedrijven mogelijk landen aan te klagen die milieumaatregelen nemen waardoor ze schade lijden (bijvoorbeeld bij de sluiting van een kolencentrale), er worden *Regulatory Committees* opgericht die achteraf invloed kunnen uitoefenen op bepalingen in de 'levende' verdragen zonder afdoende parlementaire controle, en de invoer van goederen wordt bevorderd die niet hoeven te voldoen aan de eisen die aan lokale producenten worden gesteld (bijvoorbeeld 'plofkippen' uit Oekraïne).

Onze adviezen die uit het voorgaande voortvloeien:

- Toon besef van de urgentie van de grote problemen waar we mee te maken hebben, vooral op het gebied van klimaatontwrichting en verlies van biodiversiteit.
- Het afbouwen van alle subsidies voor fossiele energie hoort in het NMP, van exploratie tot gebruik, en inclusief exportkredieten.
- Maak in de notitie duidelijk dat een verder streven naar economische groei niet meer verantwoord is, en dat onderzoek gestart moet worden naar de vraag hoe we een sociaal rechtvaardige en ecologisch houdbare samenleving kunnen creëren die niet van groei afhankelijk is.
- Neem een tekst op over volumebeleid en quotering, zodat de kansen die deze instrumenten bieden ook in het NMP expliciet aan de orde komen.
- Neem een tekst op over handelsverdragen, die er niet toe mogen leiden dat milieubeleid hier wordt gehinderd door claims, dat er achteraf wijzigingen in kunnen worden aangebracht zonder parlementaire controle of dat ons milieubeleid via de 'achterdeur' wordt ondergraven door importen uit de partnerlanden.

Wij zijn graag bereid ons commentaar in het vervolgetraject toe te lichten, of in een volgende fase commentaar te leveren op conceptteksten.